

ROTA Journal

Review of Tourism Administration Journal

Journal home page: www.rotajournal.org

TÜRKİYE'DE YEŞİL OTELCİLİK UYGULAMALARINA YÖNELİK LİTERATÜR İNCELEMESİ

Alperen TEKKELİ^a

^a Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya, Türkiye (alperen.tekkeli@gmail.com)

ARTICLE HISTORY	ÖZ
Received: 06.08.2020	Doğal kaynakların, çevresel faktörlerin ve tasarrufun turizmin sürdürülebilirliği için önemli kabul edilmektedir. Yeşil otel, su ve enerji tasarrufu sağlayan, katı atıkları azaltan ve para tasarrufu sağlamak amacıyla çeşitli uygulamalar yapan çevre dostu konaklama işletmeleri olarak tanımlanmıştır. Yeşil pazarlama uygulamaları, otel işletmelerinin doğaya bırakılan atıklarının azaltılmasını ve enerji ile ilgili sağlanan tasarrufları kapsamaktadır. Turizm sektöründe devamlılık sağlama aracı olarak doğayı korumak gereklidir. Bu amaçla çalışmada, otel işletmelerinde kullanılan ulusal ve uluslararası yeşil sertifikalar ve yeşil otelcilik örnekleri doküman analizi yöntemi ile incelenmiş ve elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Çalışma sonucunda Türkiye'de yeşil otelcilik uygulamalarına yönelik örnekler aktarılarak yeşil otel uygulamalarına ilişkin yaklaşımlar hakkında literatüre katkı sunulması amaçlanmıştır.
Accepted: 09.11.2020	
Anahtar Kelimeler: Yeşil otel Çevre Yeşil sertifika	

*Sorumlu Yazar: Alperen TEKKELİ

E posta: alperen.tekkeli@gmail.com

Önerilen atıf

Tekkeli, A. (2020). Türkiye'de yeşil otelcilik uygulamalarına yönelik literatür incelemesi. *Review of Tourism Administration Journal*, 1 (1), 1-11.

Review of Tourism Administration Journal

Journal home page: www.rotajournal.org

LITERATURE REVIEW FOR GREEN MANAGEMENT PRACTICES IN TURKEY

Alperen TEKKELİ^a

^aDumlupınar University, Social Science Institute, Kütahya, Turkey (alperen.tekkeli@gmail.com)

ARTICLE HISTORY	ABSTRACT
Received: 06.08.2020	Natural resources, environmental factors and savings are considered important for the sustainability of tourism. Green hotel has been defined as an environmentally friendly accommodation business that saves water and energy, reduces solid waste and uses various practices to save money. Green marketing practices include the reduction of waste disposed to nature by hotel businesses and energy savings. It is necessary to protect nature as a tool to maintain continuity in the tourism sector. For this purpose, in the study, national and international green certificates and green hotel management examples used in hotel businesses were examined by document analysis method and the data obtained were subjected to content analysis. Operating results in transferring examples for green hospitality practices in Turkey aimed to contribute to the literature available about the approach to the green hotel practices.
Accepted: 09.11.2020	
Keywords: Green hotel Environment Green certificate	

*Corresponding author: Alperen TEKKELİ

E posta: alperen.tekkeli@gmail.com

Suggested citation

Tekkeli, A. (2020). Türkiye’de yeşil otelcilik uygulamalarına yönelik literatür incelemesi. *Review of Tourism Administration Journal*, 1 (1), 1-11.

GİRİŞ

Dünya’da en hızlı atak göstererek büyüyen ve hızını kesmeyen endüstrilerinden biri olan turizm endüstrisinde işletmelerin faaliyetlerini sürdürmesi, içinde buldukları sosyal, kültürel ve çevresel kaynaklarla ilişkili uyumlarına bağlıdır. Turizm sektöründeki yoğun rekabet işletmeleri sahip oldukları kaynakları daha iyi yönetmeye zorlamaktadır (Solunoğlu, 2019). Turizm endüstrisinin olmazsa olmazlarından konaklama sektörü içinde kaynak kullanma ve tüketme dengesi çok önemli bir kavramdır. Isınma, soğutma, aydınlatma, yemek pişirme, temizlik, banyo, yüzme, yeşil alanların sulanması gibi gereksinimler düşünüldüğünde konaklama işletmelerindeki ziyaretçilerin günlük kaynak tüketimlerinin oldukça fazla olduğunu söylemek mümkündür ve bu durum doğa üzerinde önemli etkiler bırakmaktadır (Akdağ vd., 2014:260). Turizmin olmazsa olmazı, temel kaynağı olan doğaya saygılı, destinasyondaki yerel halkın kültürüne saygılı, onu koruyan, destinasyondaki ekonomiyi düşünen ve gelişmesi için çabalar gösteren turizm kavramı; doğa turizmi, ekoturizm, kültürel turizm ve yeşil turizmi çevreye saygılı turizm faaliyetleri olarak ortaya çıkarılmıştır (Dilek & Şahin, 2002:98).

Günümüzde işletmeler, iş modelleri ve topluma yönelik sosyal sorumluluk tutumları ile değerlendirilmekte, iş yapış şekillerinden ortaya çıkan sosyo-ekonomik ve finansal değerlerinden herkesin haberdar olduğu bir dünya haline gelmiştir. Bu nedenle çevresel ve sosyal problemlerin farkında olan insanoğlu turizm endüstrisi üzerinde baskı kurarak işletmelerin çevresel faaliyetlerini geliştirmek için bir baskı unsuru olmuştur. Yapılan araştırmalar, kendisini çevreci olarak niteleyen, çevreci işletmeleri konaklama türü olarak seçen yaklaşık 43 milyon kişinin varlığından söz edilmektedir (Machaira vd., 2012). Her geçen gün eğitim seviyesinin artması ve harcanabilir bütçelerin artışıyla bu sayının artacağı hakkında bir düşünce ortaya atmak mümkündür. Bu nedenle işletmeleri yeşil yatırımlar yapmaya yönelten nedenlerden bir tanesi tüketici talebine yanıt verecek mal ve hizmetin sunulması olmuştur. Buna ek olarak yeşil olmaya yönelten sebeplerden bazıları olumlu işletme imajı, maliyet tasarrufu, pazarlama performansı, çalışan memnuniyeti ve yeni gelir kalemi elde etmek olarak ifade edilebilir (Akdağ vd., 2014:260).

Konaklama işletmelerini yeşil otelcilikğe yönlendiren nedenler arasında çevresel düzenlemelerin artması, tüketicilerin çevreye olan ilgilerinin artması, otel yöneticilerinin etik ile ilgili konulara daha fazla ilgi göstermesi, otellerin müşteri memnuniyetini artırmak istemesi, fiziksel görünümünden kaynaklanan sorunların giderilmek istenmesi, estetik ve temiz bir görüntünün sağlanmasının istenmesi gibi nedenler yer almaktadır (Yıldız, 2012:16);

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de yeşil otelcilik uygulamalarının incelenmesidir. Çalışmada ayrıca, yeşil otelcilik uygulamalarına yönelik farklı yaklaşımlar hakkında bilgi verilmiştir. Bu amaç doğrultusunda ikincil veriler incelenmiş ve derinlemesine içerik analizi uygulanmıştır. İçerik analizi sonucunda elde edilen sonuçlar yorumlanarak literatüre yeşil otelcilikle ilgili bilgiler sunmanın yanında, otel işletmelerine yönelik uygulanabilir önerilerde bulunulmuştur.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Tüketicilerin eğitim durumlarının artış göstermesi, çevreye karşı olan duygusal hassasiyetin artması ve çevre bilincinin toplumda yer edinmesi çevreci ürünleri ve bu ürünleri üreten işletmeleri desteklemektedir. Çevreye saygı gösteren ürünler olan yeşil ürün satın alma isteği, işletmelerin pazarlama faaliyetlerinde değişikliğe sebep olmuştur. Bu gereklilik sonucu ortaya çıkan yeşil otelcilik

ve yeşil yönetim anlayışı, işletmelerin doğal dengeyi koruma amaçlı ve çevreye verilen zararı en aza indirildiği modern bir yönetim anlayışı olmuştur (Oğuz, 2019:1).

Yeşil otel ile ilgili literatür taraması yapıldığında, yeşil oteller ile ilgili yapılan çalışmaların daha çok müşterilerin tutum ve davranışları ve otel yöneticilerin konuya yaklaşımları üzerine olduğu görülmektedir. Yıldız (2012)'in Antalya'daki çevre yönetimi uygulayan yeşil otel işletmelerinde, müşteri memnuniyeti, deneyimi ve kurumsal imaj değişkenleri arasındaki ilişkiyi incelediği nicel çalışmada 213 kişiden anket yöntemiyle veriler elde edilmiştir. Çalışma sonucunda müşteri sadakatinin oluşmasında etkili olan deneyim, memnuniyet, iletişim ve kurumsal imaj faktörleri arasında hem dolaylı hem doğrudan bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Yetkin (2018)'in Alanya'daki yeşil otellerde konaklayan turistlerin konaklama isteklerini etkileyen faktörleri belirlediği nicel çalışmada 384 kişiden anket yöntemiyle veriler elde edilmiştir. Çalışma sonucunda tekrar satın alma konusunda fiyat ve kaliteye ek olarak yeşil uygulamayla desteklenmesi avantaj olduğu ve tüketicilerin tercih etme sebebine neden olduğu sonucuna varılmış ve modelin kabul edilebilir olduğu görülmektedir.

Oğuz (2019) Antalya'daki yeşil otelleri tercih eden tüketicilerin satın alma davranışlarına etkisini incelediği nicel çalışmada 227 kişiden anket yöntemiyle veriler elde edilmiştir. Çalışma sonucunda tüketicilerin çevreye karşı tutumlarının davranışlarını etkilediği ifade edilebilir. Bununla birlikte satın alma kararları üzerinde etkili olduğu belirtilmektedir. Kement (2019) Türkiye'de faaliyet gösteren yeşil otellerde konaklayan misafirlerin edindikleri deneyimi incelediği çalışmada 389 kişiden anket yöntemiyle veriler elde edilmiştir. Çalışma sonucunda otel müşterisinin duygusal açıdan, davranışsal açıdan, düşünsel açıdan ve ilişkisel açıdan incelenerek olumlu deneyimler elde edildiği tespit edilmiştir.

Yeşil Otel

Yeşil terimi, insan çevresindeki negatif etkileri azaltan hareketler olarak ifade edilmektedir. Başka bir deyişle, yeşil terim çevre dostu veya sürdürülebilirlik olarak yer almaktadır (Yıldız, 2012: 15). Yeşil otel kavramına bakıldığında ise yeşil oteller birliği bu kavramı, su ve enerji tasarrufu sağlayan, katı atıkları azaltan ve para tasarrufu sağlamak amacıyla çeşitli uygulamalar yapan çevre dostu işletmeler olarak tanımlamıştır (Greenhotels, 2020). Doğayı koruma ve turizmde devamlılığı sağlamak amaçlı otel yönetimi, yeşil otel olarak adlandırılır. Yeşil pazarlama uygulamaları, otel işletmelerinin doğaya bırakılan atıklarının azaltılmasını ve enerji ile ilgili sağlanan tasarrufları sağlar. Turizm sektöründe bir devamlılık sağlama aracı olarak doğayı korumak şarttır. Öyle ki, günümüzde tüm otel işletmelerinin, çevresel duyarlılıklarını göstermeleri gerekmektedir (Oğuz, 2019:52). Bu işletmelerin belirli program dâhilinde gerçekleştirdikleri birtakım uygulamalar bulunmaktadır. Bu uygulamalar şu şekilde sıralanmıştır (Gökdeniz, 2017: 75):

- Otellerde kullanılan deterjanların toksit madde içermemesi,
- %100 organik keten çarşaf, perde ve havlu kullanılması,
- Otelin hiçbir bölgesinde sigara içilmemesi,
- Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması,
- Yiyecek ve içeceklerin organik olması ve su tüketiminin azaltılması,
- Otel odalarında kullanılan malzemelerin geri dönüştürülebilir olması,
- Yatak çarşafı ve havluların gerekmedikçe değiştirilmemesi,
- Tasarruflu aydınlatma malzemelerinin kullanılması,

- Yeşil ve toplu taşıma araçları ile ulaşım imkanını teşvik etme,
- Organik ve yerel sebze meyvelerin sunulması,
- Çamaşırhane, mutfak ve banyoda kullanılan suyun geri dönüşümü yapılarak bahçe sulamasında kullanımı,
- Günlük gazetelerin tekrar kullanımının sağlanması,

İşletmeler bu uygulamaları hayatta geçirdikten sonra maliyet tasarrufu, ekolojik sorumluluk, verimliliği artırma ve kamuoyu tarafından tanınma gibi avantajlara sahip olabilirler. Ancak otellerin yeşil uygulamaları gerçekleştirirken karşılarına çıkan bazı engeller bulunabilir. Bu engeller sırasıyla şu şekildedir (Akandere & Zerenler, 2017: 82):

- Yüksek uygulama maliyeti
- Yüksek bakım maliyeti
- Yeşil bilgi eksikliği
- Yeşil uzmanların eksikliği
- İnsan gücü ve ekipman eksikliği
- İşletme sahibinden ve yöneticilerinden destek görememe
- Hükümet düzenleme ve uygulama eksikliği
- Hizmet kalitesinin çevre performansı ile dengelenmesindeki güçlük
- Tüketici destek eksikliği
- Personeli idare etme ve eğitme konusunda zorluk
- Yeşil tedarik ağının olmaması

Otel İşletmelerinde Kullanılan Uluslararası ve Ulusal Yeşil Sertifikalar

Turizm sektöründe olan işletmelerin, işletme ve yönetim aşamalarında sürdürülebilirlik ve çevresel koruma uygulamalarının toplamında oluşmakta olan yeşil uygulamalara yer vermeye başlaması, bu işletmeleri tercih etmek isteyen ve tercih eden müşteri profiline de değişmesine neden olmuş, çevre dostu gezgin, yeşil turist vb. kavramların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Tatil kararı verirken turistik işletme seçecek olan müşteriler, konaklayacakları otellerin sürdürülebilir ve çevre dostu özelliklerine dikkat etmektedir. Sürdürülebilir ilkelere dikkat eden, uluslararası alanda kabul görmüş çeşitli çevresel protokolleri dikkate alan işletmeler, hazırladıkları konferans, sempozyum ve toplantı etkinlikleri otellerinde bu özellikte olmalarına dikkat etmektedirler. Bununla birlikte turizm işletmeleri rakiplerine fark atmak amacı ve öne çıkmak için çevre dostu işletmelerin bir kanıtı olan yeşil sertifikaları almaya hak kazanmak amacı ile gerekli kriterleri gerçekleştirerek böylece ulusal veya uluslararası geçerliliği olan yeşil sertifikalar ortaya çıkmıştır (İpar, 2018:135).

Yeşil Anahtar Programı Sertifikası

Yeşil anahtar, 65 ülkede 3200'den fazla otele ve diğer kurum ve kuruluşlara verilen gönüllü bir eko etikettir. Yeşil anahtar ödülü, turizm sektörü için çevre sorumluluğu ve sürdürülebilir operasyon kapsamında en iyisi için önde gelen standarttır. İşletmeler tarafından tesislerin Çevre Eğitim Vakfı tarafınca belirlenen keskin kriterlere uyma taahhüdünü temsil etmektedir. Yeşil anahtar, misafirleri için yeşil anahtar tesisinde kalmasıyla çevresel düzeyde bir farklılık yaratmayı amaçlamıştır. Bu kuruluşlarda çevresel düzeyde farklılık yaratılırken sık denetimlerin olduğu da gözden kaçırılmamalıdır. Yeşil anahtar oteller, pansiyonlar, küçük konaklama işletmeleri, kamp alanları, tatil parkları, konferans alanları, restoranlar ve ilgi çekici yerler için uygundur. Yeşil anahtarın tarihi ile ilgili bazı önemli tarihler aşağıda yer almaktadır (Greenkey, 2020):

1994: Yeşil anahtar Horesta (Danimarka'daki otel, restoran ve turizm endüstrisi Birliği), Danimarka Açık Hava Konseyi ve Danimarka Turizm Yöneticileri Derneği tarafından Danimarka'da başlatılmıştır.

1998: FEEE Fransa, Danimarka Yeşil Anahtar programına dayalı bir Clef Verte programı oluşturdu.

2000: Horesta Yeşil Anahtar konseptini İsveç, Estonya ve Grönland'a ihraç etti.

2016: 53 ülkede 2.500'den fazla Yeşil Anahtar kuruluşu ödül verdi.

Türkiye'de 2020 yılı itibari ile 15 ilde toplamda 93 işletmede yeşil anahtar sertifikası mevcuttur (Greenkey, 2020).

Tablo 1. Türkiye'de Yeşil Anahtar Programı Sertifikası Şehirleri

Antalya	42	Bursa	1
Muğla	15	Balıkesir	1
İstanbul	11	Mersin	1
İzmir	7	Nevşehir	1
Ankara	5	Diyarbakır	1
Adana	2	Trabzon	1
Aydın	2	Ordu	1
Çanakkale	2		

Kaynak: Greenkey,2020

Yeşil Küre Sertifikası

SPA merkezleri, golf alanları, Havaalanları, marinalar, oteller, restoranlar, koruma alanları, destinasyonlar ve kongre merkezlerine verilen, kitle turizmi ve sürdürülebilir turizm alanında faaliyet gösteren, sürdürülebilir nitelikte seyahat ve turizmi tüketiciler, üreticiler ve toplumlar için kolaylaştıran, bir sertifikalandırma programıdır. Programın temeli, 1992 yılında düzenlenen "Dünya Zirvesi'nde 182 ülke tarafından onaylanan "Sürdürülebilir Kalkınma ilkeleri" ve "Gündem 21"e dayanmaktadır. Programın, Afrika, Asya, Amerika, Ortadoğu, Avrupa ve Karayipler bölgesinden, 74 üye ülkesi bulunmaktadır (Baykal & Çimen, 2015: 15). Türkiye'den sertifika programına dâhil edilen işletmeler tablo 2'de belirtildiği şekildedir.

Tablo 2. Türkiye'de Yeşil Küre Sertifika Programına Dahil Edilen İşletmeler

- Club Med Bodrum Palmiye
- Club Med Kemer
- Club Med Palmiye
- Mövenpick Hotel Ankara
- Mövenpick Hotel İstanbul
- Mövenpick Hotel İzmir
- ODS Turizm Seyahat

Kaynak: Baykal & Çimen, 2015

Yeşil Yıldız Sertifikası

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından verilen yeşil yıldız sertifikası, sürdürülebilirlik kapsamında işletmelerin çevrenin korunması, çevre bilincinin geliştirilmesini amaçlayan konaklama tesislerine

verilen bir belgedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 1993 yılında “Turizmde Çevreye Duyarlılık Kampanyası” başlatılmış ve talep eden ve aranılan nitelikleri taşıyan konaklama işletmelerine “Çevre Dostu Kuruluş Belgesi” (Çam Simgesi) verilmeye başlan olup 2008 yılından itibaren konaklama işletmelerinin talebi üzerine ve formun niteliklerini taşıyan işletmelerin yıldızları yeşil renkte düzenlenerek plaket üzerinde “Çevreye Duyarlı Tesis” ibaresi yer almaktadır (Ertaş vd., 2017: 107).

Tablo 3. Yeşil Yıldız Belgeli Konaklama İşletmelerinin Yıllara Göre Sayıları

Yıl	Otel Sayısı
2008	0
2009	2
2010	10
2011	22
2012	31
2013	52
2014	188
2015	223
2016	309

Kaynak: Ertaş vd., 2017

Beyaz Yıldız Sertifikası

Türkiye Otelciler Federasyonu (TÜROFED) tarafından 2008 yılında uygulamaya giren su, elektrik, kimyasal ve katı atık miktarını en aza indirmeyi, çevreye gelecek her türlü zararları en aza indirmeyi hedefleyen bir ödül sistemidir (Ertaş vd., 2017: 106). Beyaz yıldız çevre programı Çevre ve Orman Bakanlığının 2872 sayılı Çevre Kanunu ve Çevre Yönetmeliği, Turizm ve Kültür Bakanlığı'nın Çevreye Duyarlı Konaklama Tesis Belgesi verilmesine dair tebliği, Çevre Ve Orman Bakanlığı'nın Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği, Çevre ve Orman Bakanlığının 4 Haziran 2010 Tarih 27601 Sayılı Resmi Gazetede Yayınlanan Çevresel Gürültü Ölçümü Yaptırılması Hakkındaki Yönetmelik, FTO (Federation of Tour Operators – Uluslararası Tur Operatörleri Federasyonu) Çevre Standartları, EU Flower ve Green Globe gibi küresel Çevre Projeleri standartlarını ve Uluslararası Su ve Enerji Tasarruf Program standartlarını içeren bir programdır(Baykal & Çimen, 2015: 17-18).

Yeşillenen Oteller Projesi

Son yıllarda bozulan ekolojik çevre ve küresel ısınma karşısında otel endüstrisinin yeşil gerekliliklerini yerine getirme arzusunun başladığı görülmektedir. Yeşil uygulamaların rekabet avantajı, inovasyon ve tüketici memnuniyeti sayesinde otel ve turizm endüstrisinde finansal olarak katkılar sağladığını göstermektedir. Bununla birlikte yeşil uygulamalar karbondioksit salınımını da azaltmaktadır. Yeşillenen oteller üyesi olabilmek için; lobi ve açık alanları, odaları, yemek ve çamaşır alanları, otel operasyonları, ofis alanları ve genel olarak enerji tasarrufu, su tasarrufu ve atık azaltımı-geri dönüşüm hakkında çalışmalara yapılması gerekmektedir. Yeşillenen oteller belgesini alabilmek için genel kriterlerden bazıları aşağıda verilmiştir (Toylan vd., 2014: 387-388).

- Aydınlatmalarda tasarruflu ampuller kullanmak,
- Güneş ışığından yararlanmak,
- Isı kayıplarını engellemek,
- Isıtma ve soğutmada otomasyon,
- Genel alan aydınlatmalarında hareket sensörleri kullanılması,
- Genel alan ve misafir odaların su tasarruf sistemlerinin kullanılması,
- Tefriş malzemelerinde ekolojik ve yenilenebilir ürünler kullanılması,
- Kağıt israfının engellenmesi,
- Ambalaj atıkların geri dönüşüme kazandırılması,
- Yapılan çalışmalara ile ilgili misafirin bilgilendirilmesi,
- Misafir odalarında tek kullanımlık şampuanların kullanılması,
- A sınıfı enerji verimliliği bulunan cihazların kullanılması,
- Yazıcıların kartuşlarının doldurularak kullanılması veya geri dönüşüme kazandırılması,
- Pillerin uzaklaştırılması,
- Periyodik olarak elektrik ve su tesisatının bakımlarının yapıyor olması,
- Yağmur suyundan faydalanılması,
- Serinletmelerde klima yerine tavan pervanelerinden yararlanılması,

Turizm sektöründeki işletmeler çevresel faaliyetler anlamında gelen misafirler üzerine odaklanmış, kirlilik üzerine çözümler geliştirme ve eko turizme yönelik uygulamalar başlatma gibi ilkeler oluşturmuştur. Otelcilik çevresel uygulama örnekleri ve doğa turizmi anlayışıyla sektörün tamamına ışık olmuştur. 1990'lara geldiğinde ekolojik etkinliğe dayalı, otel, seyahat acentası ve turizm birliklerine ödül verme şeklinde yürütülen sertifikasyon programları yaygınlık kazanmıştır (Gökdeniz, 2017: 72). Bugün dünya genelinde sayılması zor eko sertifikalar mevcuttur. Yeşil anahtar programı sertifikası, yeşil küre sertifikası, yeşil yıldız sertifikası, beyaz yıldız sertifikası ve yeşillenen oteller projesi en çok bilinen sertifikalar arasında olmakla birlikte daha bahsedemediğim sektörde kullanılan bazı sertifikalar da mevcuttur.

Dünya'da ve Türkiye'de Yeşil Otelcilik Örnekleri

Enerji maliyetlerini azaltan oteller, elde etmiş olduğu tasarrufları otelin diğer departmanlarında kullanarak hizmet ve ürün kalitesini artırabilir. Bu şekilde sağlamış ve kazanmış olduğu müşteri sadakati iç müşterisi olan personelin bağlılığını artırarak örgütsel vatandaşlık sağlar. Birincil enerji kaynaklarının dünya kaynakları arasında kıt kaynaklar olması, zamanla azalması, olası siyasi krizlerden etkilenmesi sebebiyle bu enerji kaynaklarının maliyetleri değişkenlik gösterebilmektedir. İşletmeler kullandıkları enerjiyi ve kaynakları verimli hale getirmek ve tasarruf etmek için birtakım uygulamalar geliştirmişlerdir. Bu uygulamalar ile ilgili örnekler şu şekildedir (Aydın & Aydın, 2016:42);

Hilton Otel Grubu; Hilton otel grubu 2009-2014 yılları arasında Dünya'daki tüm otellerin harcadığı enerjiyi %5, su harcamasını %10, atık oluşumunu %20 oranında azaltmayı hedeflemektedir. Hilton 2014 yılı için belirlemiş olduğu bu hedeflerine 2012 yılında ulaşmış olup atık oluşumunu %23.3 oranında azaltmıştır. LightStay sistemi yardımıyla kullanılan enerji ve suyun tek bir noktadan takip edilebiliyor olması Hilton grubunun 174 milyon dolardan fazla tasarruf etmesini sağlamış ve CO2 emisyonunu %10.9, enerji tüketimini %9.7, su tüketimini ise %7.5 azaltmıştır (Aydın & Aydın, 2016:42).

Sheraton Auckland Oteli; Sheraton Auckland Oteli havlu, nevresim, masa örtüsü ve çarşaf gibi yıkanabilir ürünlerin kurutması sırasında %65 ve yıkama sırasında ise %35 fazla enerji tükettiğini fark etmiş ve otel yıkama derecesini 85°C den 65°C düşürerek üç ay içerisinde 2000 dolar tasarruf etmiştir (Aydın & Aydın, 2016: 42-43).

Sheraton Takoma Oteli; Sheraton Takoma Oteli, misafir odaları ve genel alan için aydınlatma kullandığı akkor lambaları kendisinden dört kat daha tasarruf sağlayan florasan lambalarla değiştirerek 18 ayda 15.000 dolar tasarruf etmiştir (Aydın & Aydın, 2016: 43).

Rotoura Oteli; Rotoura Otelinin tuvaletlerinde saatte 66 litre günde 1580 litre su harcanırken, otel tuvaletlerindeki sensörlü uygulamaların yerine düşük basınçlı başlıklarla değişimi sağlanarak 3060 dolar yapmıştır. Bu iki uygulama yedi ayda 5244 dolar tasarruf ettirmiştir (Aydın & Aydın, 2016: 43).

Hyatt Regency Oteli; Hyatt Regency Oteli, otelde konaklayan misafirlerin çıktıklarında klima ve enerji tüketen diğer sistemlerini açık bıraktıklarını görmüşlerdir. Enerji kullanımı ile ilgili 16.000 dolar harcanarak bir proje geliştirilerek misafir odadan çıkar çıkmaz tüm enerji kaynaklarını kesen bir uygulama geliştirmişlerdir. Bu uygulama otele 14 ayda 14.000 dolar geri dönüş ve tasarruf sağlamıştır (Aydın & Aydın, 2016: 43).

The Marmara Taksim Oteli; The Marmara Taksim Oteli, 2011 yılında kullandığı kağıt ve karton miktarını 38.400 kg azaltarak 652 ağacın korunmasını ve 484 m³ CO₂ salınımının önlenmesini engellemiştir. Yiyecek kullanımında atık 4585 litre yağı bio dizel üretimi için vermiştir. Tasarruflu musluk kullanımına geçmesiyle 20.000 m³ tasarruf sağlamıştır. Akkor lambalar yerine florasan lambalar kullanarak elektrik maliyetini %30 düşürmüştür (Aydın & Aydın, 2016: 43).

Renaissance İstanbul Bosphorus; Renaissance İstanbul Bosphorus, Kültür ve Turizm Bakanlığında yeşil yıldız sertifikası olarak bu anlamda yapmış olduğu yatırımlarla 2017 yılına kadar her odada tüketilmekte olan enerji tasarrufunu %15 azaltarak 100.000 euro tasarruf etmeyi amaçladığını belirtmişlerdir (Aydın & Aydın, 2016: 43).

Divan İstanbul City Oteli; Divan İstanbul City oteli, ısı kaybını önlemek amacıyla renkli cam, gece yarısından sonra otel aydınlatmaları için gece modu uygulaması, arıtma tesislerinde yapılan yenilikler, otel odalarına Energy saver sistemi gibi uygulamalarla enerji giderlerinde yıllık %12 tasarruf sağlamıştır (Aydın & Aydın, 2016: 43).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Otel işletmelerinde çevreye duyarlı faaliyetler, artan rekabet ortamında varlıklarını sürdürebilmeleri için önemlidir. Türkiye’de faaliyet gösteren ulusal ve uluslararası yeşil sertifikalara sahip yeşil otellerin yeşil sertifikaya uygulamalarının kısmi olarak ele alındığı bu nitel araştırmada, yeşil anahtar programı sertifikası, yeşil küre sertifikası, yeşil yıldız sertifikası, beyaz yıldız sertifikası ve yeşillenen oteller projesi gibi sertifikaların alınması için gerekli şartların kolay olmadığı ve temelinde turizmin doğal arz unsuru olan doğanın korunması ve kollanması olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Türkiye’de yeşil otel olmaya hak kazanan işletmelerin gerçekleştirdikleri yapmış uygulamaların hem doğaya hem de otel ekonomisine katkı sağlamaya amaçladığı görülmektedir. Değişen tüketici tercihleri çevre dostu otel işletmelerinde yeşil uygulamalara olan ilgiyi arttıracığı öngörülmektedir. Bu çalışmada literatürde yeşil otelleri ele alan çalışmalar incelenerek kısmi sonuçlar aktarılacak istenmiştir. Gelecek çalışmalarda çevreye duyarlılığı artıran farklı uygulamaların araştırılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akandere, G. & Zerenler, M., (2017). Yeşil Otellerde Yeşil Tedarik Zinciri Yönetimi ve İşletme Performansı. *Uluslararası Turizm ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2, 77-98.
- Akdağ, G., Güler, O., Demirtaş, O., Dalgıç, A. & Yeşilyurt, C. (2014). *Turizm ve Çevre İlişkisi: Türkiye'deki Yeşil Otellerin Gözünden Yeşil Otelcilik Uygulamalarının Getirileri*. Türkiye Coğrafyacılar Derneği Uluslararası Kongresi, 4-6 Haziran 2014, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla, 258-267.
- Aydın, Ç. & Aydın, C. (2016). *Konaklama Sektöründe Enerji Kullanımı ve Sıfır Enerjili Binalar Kavramı*. 8. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi Bildiri Kitabı İçinde, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi 29-30 Nisan 2016, Nevşehir, 34-47.
- Baykal, D. & Çimen, H. (2015). *Sürdürülebilir Turizm ve Ekoturizm Sertifikaları*. Doğu Karadeniz Sürdürülebilir Turizm Kongre Bildiri Kitabı İçinde, Gümüşhane Üniversitesi 14-16 Mayıs 2015, Gümüşhane, 10-21.
- Dilek, E. F. & Şahin, Ş. (2002). *Yeşil Otelcilik Ve Ekoturizm*. Kırsal Çevre Yıllığı'2002, 97.
- Ertaş, M., Kırklar Can, B., Yeşilyurt, H. & Koçak, N. (2017). Konaklama İşletmelerinin Yeşil Yıldız Uygulamaları Kapsamında Çevreye Duyarlılığının Değerlendirilmesi. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 15(1), 102-119.
- Gökdeniz, A. (2017). Konaklama Sektöründe Yeşil Yönetim Kavramı, Eko Etiket ve Yeşil Yönetim Sertifikaları ve Otellerde Yeşil Yönetim Uygulama Örnekleri. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 7(1), 70-77.
- İpar, M. S. (2018). *Turistlerin Yeşil Otel Tercihlerine Yönelik Algıları, Çevreci Davranış Eğilimleri ve Davranışsal Niyetlerle İlişkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Kement, A. (2019). *Tüketici Deneyimlerinin Tekrar Ziyaret Etme Niyetine Etkisinde Ekolojik Dünya Görüşününün Düzenleyici Rolü: Yeşil Oteller Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. ,
- Machaira, A., Labropoulos, T., & Zentelis, P. (2012). Green Hotelling A Feasibility Study in The Hellenic Island Of Skyros, FIG Working Week 2012, Knowing to manage the territory, protect the environment, evaluate the cultural heritage Rome, Italy, 6-10 May 2012.
- Oğuz, R. (2019). *Yeşil Otellerin Tercih Edilmesinde Doğa Dostu Tutumların Etkisi: Bir Uygulama*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Solunoğlu, A. (2019). The Effect of Gastronomic Brand Image, İçinde İ. Yazıcıoğlu, Ö. Yayla, A. Solunoğlu (Editörler), In: *Current Issues in Tourism and Hospitality Management*, SRA Academic Publishing. Lithuanian.
- Toylan, N., Kayıkçı, M. & Kutluk, A. (2014). *Otellerde Personelin Yeşil Bilinci: Bir Yeşillenen Otel Örneği*. 15. Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı İçinde (384-395). Gazi Üniversitesi 13-16 Kasım 2014, Ankara.

Yetkin, M. (2018). *Yeşil Satın Alma Davranışları: Müşteri Değeri, İmaj, Kalite ve Tatmin İlişkisi Üzerine Yeşil Otellerde Bir Uygulama*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Yıldız, A. (2012). *Çevre Yönetimi Uygulayan Yeşil Otel İşletmelerinde Yeşil Müşteri Deneyimi Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Greenhotels, <http://greenhotels.com/index.php> (Erişim Tarihi: 02.05.2020).

Greenkey, <https://www.greenkey.global/history> (Erişim Tarihi: 03.05.2020).